

Výuka českého jazyka pro žáky s odlišným mateřským jazykem

Vážená paní ředitelko, vážený pane řediteli,

rádi bychom ve spolupráci s Vámi zjistili potřeby Vaší školy při vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem (dále jen OMJ). Naším cílem je zjistit, jak nejlépe prosazovat vhodné financování a organizaci jazykové přípravy a přispět tak k systematizaci podpory škol při vzdělávání žáků s OMJ na ZŠ.

Prosíme Vás proto o vyplnění krátkého dotazníku, který mapuje reálný počet žáků, kteří potřebují podpořit ve výuce češtiny jako druhého jazyka, a způsob, jakým jsou podporováni doposud. V dotazníku také zjišťujeme, jaké nástroje by školy uvítaly při podpoře a vzdělávání těchto žáků.

Součástí dotazníku je zjištění přibližné úrovně znalosti vyučovacího jazyka. Bez této informace nelze dostatečně optimalizovat systém podpory žáků s OMJ. Prosíme Vás, abyste odhadu jazykové úrovně věnovali pozornost. Je pravděpodobné, že ke zjišťování úrovně bude potřeba spolupráce s ostatními pracovníky školy.

V příloze e-mailu nebo na následujícím odkazu - <https://www.inkluzivniskola.cz/jak-zjistit-uroven-cestiny-diagnostika> - najdete jednoduchý nástroj na zjištění jazykové úrovně, který můžete využít. Zjištěné informace i samotný nástroj můžete ve Vaší škole nadále využívat pro nastavení podpory a vzdělávání žáků s OMJ. Nebude to tedy nadbytečná aktivita, nutná pouze pro potřeby tohoto dotazníku.

Velmi si vážíme Vaší spolupráce a předem Vám děkujeme za vyplnění dotazníku.

PhDr. Kristýna Titěrová, programová ředitelka META, o.p.s.

1. Název školy:

2. Adresa:

3. Kraj:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Hl. m. Praha
- Středočeský
- Plzeňský
- Ústecký

4. Celkový počet žáků na škole:

DEFINICE: ŽÁK S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM (OMJ) je ten kdo:

- A) přichází nově ze zahraničí, většinou bez znalosti nebo s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka,
- B) děti cizinců, které v ČR vyrostly, ale doma hovoří jiným jazykem, než je čeština,
- C) děti s českým občanstvím, v jejichž domácím prostředí se používá jiný než český jazyk,
- D) děti, které mají české občanství, doma hovoří česky, ale studovaly v zahraničí a ve škole se česky nikdy neučily.

CIZINCE oproti tomu definuje náš právní řád jako člověka, který nemá české občanství.

5. Kolik cizinců (A, B) z definice) ve ŠR 2018/2019 navštěvuje Vaši školu?

6. Kolik dalších žáků z Vaší školy (C, D) z definice) neovládá vyučovací jazyk (češtinu) a potřebuje se ho učit?

Počet žáků s OMJ na českých školách roste. Jak je tomu na Vaší škole?

7. Počet žáků s OMJ na Vaší ve srovnání s minulými lety spíše:

Nápověda k otázce: *Zaškrtněte, prosím, jednu z možností.*

- roste
- klesá
- nemění se
- vývojová tendence je jiná
- vývojová tendence je jiná, prosíme napište jaká:

V následujících třech otázkách bychom se rádi zeptali na jazykovou úroveň žáků s OMJ na Vaší škole. Před každou otázkou je charakterizovaná příslušná jazyková úroveň, kterou zjišťujeme.

Jazyková úroveň 0 = nedomluví se

Žák nereaguje s jistotou ústně, písemně ani jakýmkoliv projevem na jednoduché pokyny, otázky/typu (*Máš... ? Otevři. Napiš. Přečti. Rozumíš?*). Reaguje pouze, pokud je ze situace jednoznačně zřejmé, o co se jedná, a když učitel přizpůsobí tempo řeči, slovní zásobu a doprovází promluvu názornými ukázkami (např. *Napiš.* – Učitel vezme tužku a píše a pak dá tužku žákovi).

8. Můžete, prosím, napsat kolik žáků s jazykovou úrovní 0 navštěvuje Vaší školu? Kolik z nich se nachází na I. stupni ZŠ?

Nápověda k otázce: *Prosím, odpovězte na obě otázky.*

- Počet na ZŠ?
- Z toho na I. stupni ZŠ?

Jazyková úroveň 1 = domluví se s pomocí

Žák reaguje věcně správně na jednoduché pokyny, otázky, orientuje se ve známých školních a osobních situacích. Když mluví, může špatně vyslovovat, když píše, může psát s chybami. Jeho projev je jednoduchý (vyjadřuje se jednoslovně nebo ve velmi krátkých větách) a většinou používá nesprávné gramatické tvary.

9. Můžete, prosím, napsat kolik žáků s jazykovou úrovní 1 navštěvuje Vaší školu? Kolik z nich se nachází na I. stupni ZŠ?

Nápověda k otázce: *Prosím, odpovězte na obě otázky.*

Počet na ZŠ?

Z toho na I. stupni ZŠ?

Jazyková úroveň 2 = domluví se

Žák se domluví v běžných školních i osobních situacích, reaguje bez problémů slovně, písemně i činem. V jeho projevu se vyskytují gramatické chyby, má nedostatečnou slovní zásobu, nebrání to ale dorozumění s ním.

10. Můžete, prosím, napsat kolik žáků s jazykovou úrovní 2 navštěvuje Vaší školu? Kolik z nich se nachází na I. stupni?

Nápověda k otázce: *Prosím, odpovězte na obě otázky.*

Počet na ZŠ?

Z toho na I. stupni ZŠ?

Žák, který se nedomluví česky, může být pro školu poměrně velkou zátěží. Na naší škále jsme jeho úroveň znalosti českého jazyka popsali jako 0 = nedomluví se. Z našich zkušeností vyplývá, že způsoby řešení se v jednotlivých školách dosti liší.

pozn. používáme termín čeština jako druhý jazyk (dále jen ČDJ). Jedná se o výuku češtiny přizpůsobenou potřebám žáků, kteří se jazyk teprve učí. Má svá specifika a vychází ze stejné metodologie jako výuka cizích jazyků.

11. Můžete, prosím, sdělit, jak podporujete žáky s jazykovou úrovní 0 na Vaší škole?

Nápověda k otázce: *Vyberte, prosím, z níže navržených možností (typů podpory). Je možné zaškrtnout více než jednu odpověď.*

- pedagogická intervence (podpůrné opatření na doporučení ŠPZ)
- speciálně pedagogická péče na doporučení z PPP (podpůrné opatření na doporučení ŠPZ)
- výuka ČDJ (podpůrné opatření na doporučení ŠPZ)
- žák dochází na výuku ČDJ na odpolední kroužek na naší škole
- žák dochází na výuku ČDJ na naší škole, kterou zajišťuje jiný subjekt (např. nezisková organizace aj.)
- žák dochází na výuku ČDJ v době dopolední výuky místo některých předmětů (není doporučeno z PPP, financováno z rozvojových programů MŠMT, OP VVV aj.)
- žák dochází na výuku ČDJ v podobě volitelného předmětu "další cizí jazyk"
- žák je podporován asistentem pedagoga
- žák dochází na výuku ČDJ (tzv. bezplatnou jazykovou přípravu) do školy jmenované krajem
- Jiný typ podpory, napište, prosím, jaký:

12. Považujete podporu žáků s nulovou znalostí českého jazyka za dostatečnou (pro to, aby neznalost češtiny nevytvářela bariéru pro další školní vzdělávání)?

Nápověda k otázce: *Pro vyjádření Vašeho názoru, prosím, použijte následující škálu, od 1 – 5 (jako známkování ve škole).*

☆☆☆☆☆ / 5

Někdy je velmi komplikované podporu žáků s OMJ řádně realizovat. Jedním z důvodů může být absence systémových opatření podpory žáků s OMJ ve vzdělávání v ČR.

13. Jaký nástroj by podle Vás nejvíce přispěl k co nejlepšímu řešení situace žáků s OMI na Vaší škole?

Nápověda k otázce: *Prosíme vyberte z navržených možností max. 3.*

- učitel/odborník na výuku ČDJ
- více mzdových prostředků školy
- okamžitý nárok na výuku ČDJ pro žáka s OMI s jazykovou úrovní češtiny 0
- sdílený učitel ČDJ pro více škol
- více prostředků na asistenty pro žáky s OMI
- další vzdělání pedagogických pracovníků zaměřujících se na podporu žáků s OMI
- metodická podpora pro pedagogy
- jiné, napište, prosím, jaké:

Velice Vám děkujeme za Váš čas a ochotu spolupracovat na našem výzkumu.

META, o.p.s. - Společnost pro příležitosti mladých migrantů